

Sivistysvaliokunta

siv@eduskunta.fi

HE 123/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Lausunto aiheesta: Yksityisten koulutuksenjärjestäjien saaman perusopetuksen oppilaskohtaisen kotikuntakorvauksen suuruus verrattuna kunnallisten koulutuksen järjestäjien saamaan vastaavaan korvaukseen. Perusteet nykyjärjestelmälle

Yksityiskoulujen Liitto ry kiittää lausuntopyynnöstä sekä mahdollisuudesta päästä avaamaan yksityisten opetuksenjärjestäjien ylläpitämien peruskoulujen oppilaita taloudellisesti epätasa-arvoisesti kohtelevaa rahoituslainsäädäntöä. Epäkohdat koskevat muiden kuin kunnan järjestämän perusopetuksen alennettua kotikuntakorvausta sekä investointien arvonlisäverojen palautusta.

1. Ei-kunnallisten perusopetuksen järjestäjien leikattu kotikuntakorvaus

Suomessa perusopetusta järjestävät tällä hetkellä kuntien lisäksi kuntayhtymät, valtio sekä yksityiset opetuksen järjestäjät ja yliopistot. Perusopetuslain määräämät velvoitteet ovat käytännössä kaikille perusopetuksen järjestäjille samat.

Suuri osa ei-kunnallisten perusopetuksen järjestäjien kouluista toimii lähikouluina sijaintikuntansa kouluverkossa. Mm. kaikki yliopistojen 11 harjoittelukoulua ovat lähikouluja oman sijaintikuntansa kouluverkossa. Samoin Yksityiskoulujen Liitto ry:n jäsenkouluista 17 suurta kouluyksikköä toimii sijaintikunnassaan lähikouluna. Yhteensä näissä em. 28:ssa ei-kunnallisessa koulussa opiskelee n. 16 000 oppivelvollista oppilasta. Näissä kaikissa kouluissa kunnan koulu toimi osoittaa tietyn alueen oppilaille oppilaspaikan ao. kouluun.

Jos oppilas käy muun perusopetuksen järjestäjän kuin oman kotikuntansa koulussa, perusopetuksen järjestämiseen tarkoitettu rahoitus maksetaan tälle opetuksen järjestäjälle oppilaskohtaisena kotikuntakorvauksena. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (22.8.2014/676) 38§ määrää, että muu opetuksen järjestäjä kuin kunta saa 94 prosenttia saman pykälän 1–4 momentissa tarkoitetuista kotikuntakorvauksista. Leikkaus koskee kaikkiaan n. 25 000 oppilasta. Tämä asettaa oppivelvolliset eriarvoiseen asemaan sen perusteella, minkä opetuksen järjestäjän koulussa nämä käyvät tilanteessa, missä kotiosoite pääsäännön mukaan määrää oppilaan koulupaikan. Laki asettaa myös koulutustoimijat eriarvoiseen asemaan, vaikka valtion tulee kohdella eri toimijoita yhdenvertaisesti.

1.10.2018

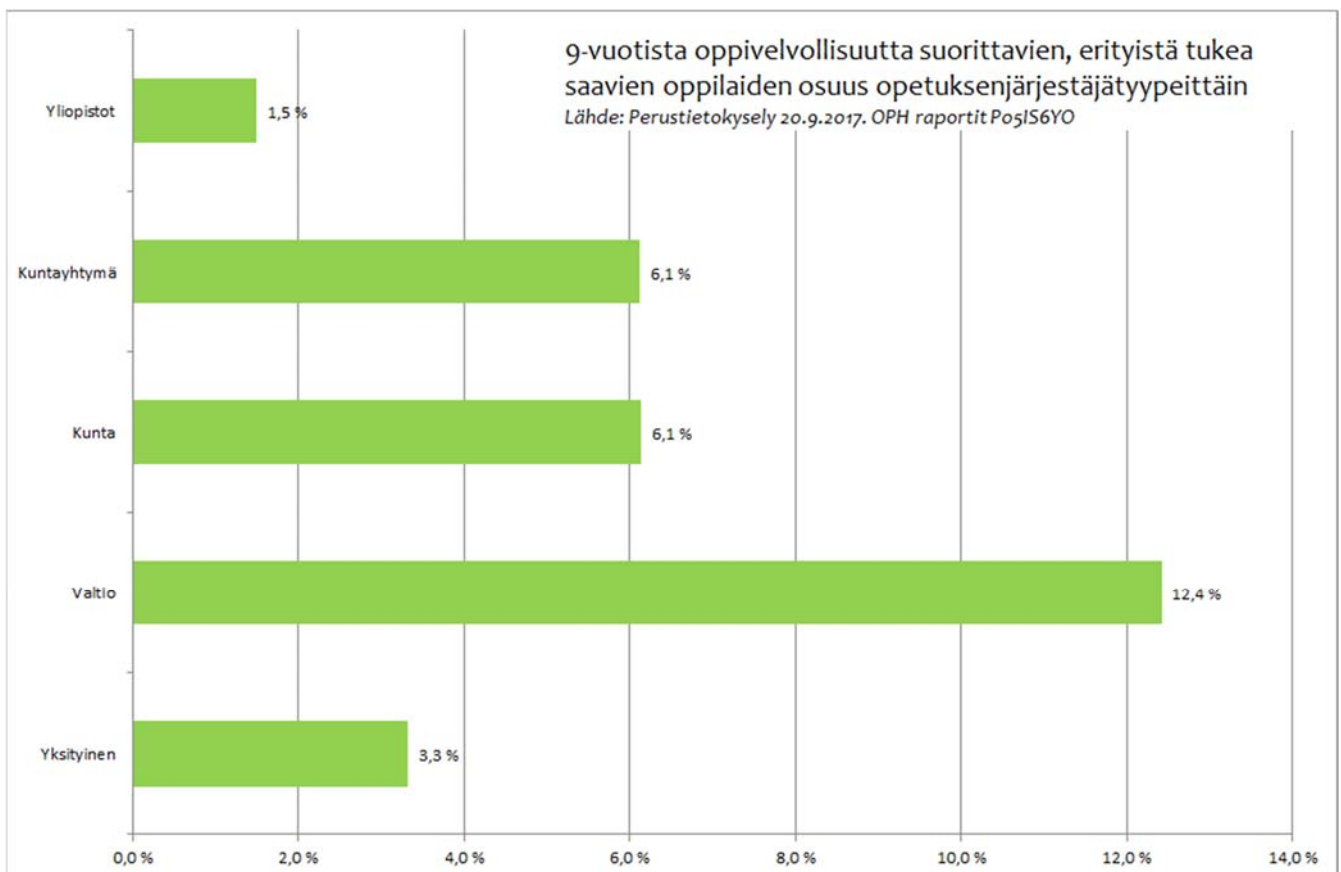
Eduskunnan Sivistysvaliokunta antoi em. lakia edeltävästä HE38/2014:sta 4.6.2014 lausunnon:

Valiokunta korostaa, että järjestelmän tulee olla oikeudenmukainen ja siitä riippumaton, onko ylläpitäjänä kunta vai yksityinen taho tai julkinen laitos, kuten yliopisto. Järjestelmässä tulee määrävänä olla asianomaisesta koulutuksesta aiheutuneet kustannukset ja toiminnalle säädetyt tehtävät. Sen vuoksi on välttämätöntä jatkossa varmistaa ja selvittää hallituksen esittämää tarkemmin, muodostuuko nyt säädettävä järjestelmä oikeudenmukaiseksi kaikkien järjestäjien kannalta. (SiVL 8/2014 vp - HE 38/2014 vp)

Tätä Sivistysvaliokunnan edellyttämää selvitystä ei ole tehty, eikä kyselyistä huolimatta yksityiskohtaisempia perusteita tai niiden kustannusvaikutuksia ei ole selvitetty.

Väite 1: Yksityinen opetuksen järjestäjä ei voi järjestää erityistä tukea/erityisopetusta, koska järjestämisluvassa ei ole mainintaa asiasta – **Ei pidä paikkaansa**

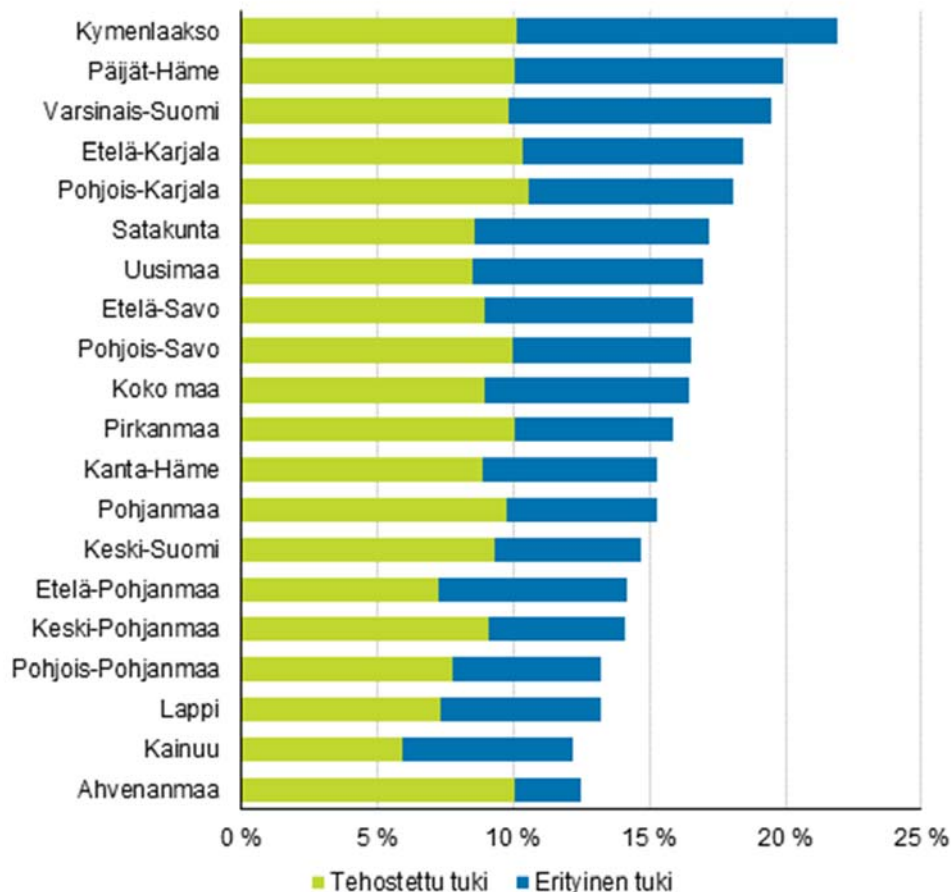
- Valtioneuvoston myöntämä perusopetuksen toimilupa antaa lähtökohtaisesti yksityiselle opetuksen järjestäjälle oikeuden järjestää erityistä tukea/antaa erityisopetusta
- tapauksessa, jossa kunta osoittaa yksityiskoulun oppilaan lähikouluksi, on yksityinen opetuksen järjestäjä velvollinen järjestämään erityistä tukea
- toimilupien rajoitteet koskevat vuosiluokkia, oppilasmääriä ja järjestämisluvan kestoa (toistaiseksi/määräaika)

Väite 2: Yksityinen opetuksen järjestäjä voi päättää, ettei järjestä erityistä tukea – pitää paikkansa

- Perusopetuslaki 17§ 5. mom.
- Käytännössä tätä ei kuitenkaan voi soveltaa lähikouluna toimivaan yksityiseen opetuksen järjestäjään
- Syyskuussa 2016 tehdyn Yksityiskoulujen Liiton jäsenkyselyn mukaan yksikään järjestäjä ei ole päättänyt olla järjestämättä erityisopetusta/erityistä tukea. Joissakin tapauksissa vieraalla kielellä annettavassa opetuksessa oppimisvaikeuksissa olevia oppilaita ohjattiin oppilaan edun nimissä toiseen kouluun, omalla äidinkielellä annettavaan opetukseen

Vertailun vuoksi oheisessa kaaviossa on esitetty tehostettua tai erityistä tukea saaneiden peruskoulun oppilaiden osuuden vaihtelu maakunnittain vuonna 2016

Tehostettua tai erityistä tukea saaneiden peruskoululaisten osuus maakunnittain 2016, %

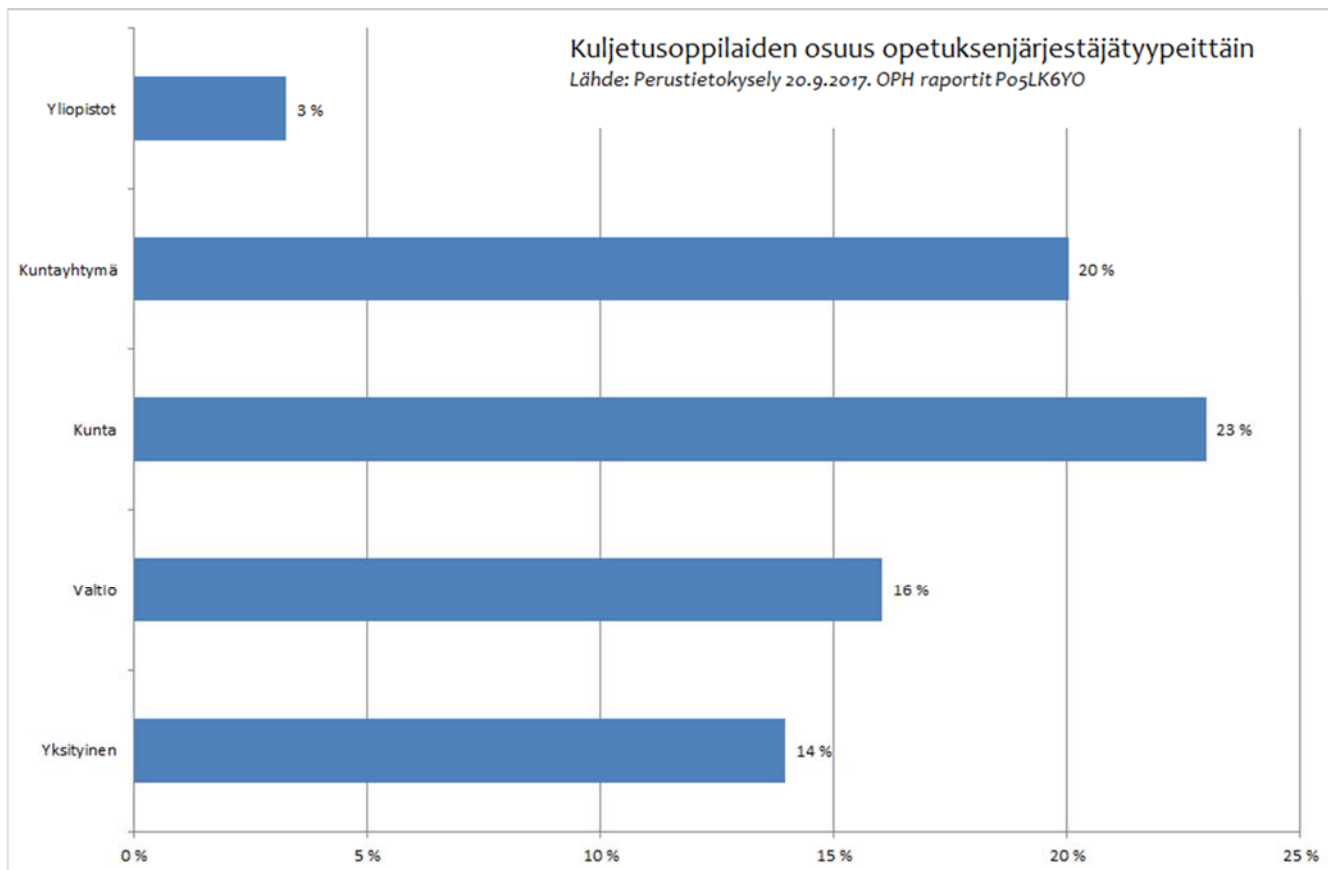
Suomen virallinen tilasto (SVT): Erityisopetus [verkkajulkaisu].

ISSN=1799-1595. 2016. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.10.2018].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/erop/2016/erop_2016_2017-06-13_tie_001_fi.html

1.10.2018

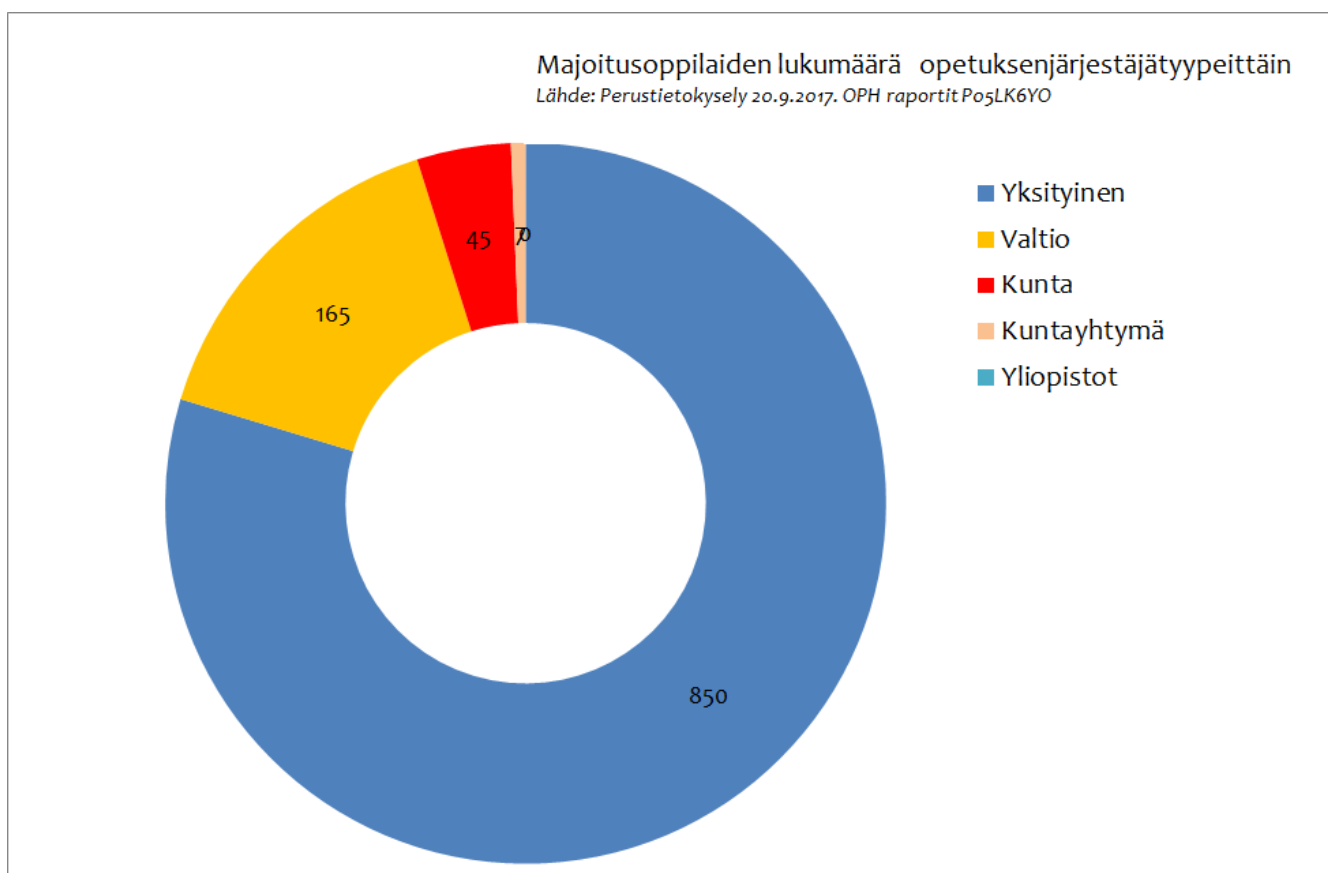
Väite 3: Yksityiset opetuksen järjestäjät eivät ole velvollisia korvaamaan oppilaiden koulumatkoja – Ei pidä paikkaansa

- Perusopetuslain 32§ (koulumatkat) ei erottele eri opetuksenjärjestäjiä veloitteiden osalta toisistaan, ero tehdään lähikoulun ja toissijaisen koulun välillä ja veloitteet ovat eri opetuksen järjestäjillä aivan samat
- jos yleisopetuksen oppilas hakeutuun kunnan kouluun toissijaisessa otossa, kunta ei ole velvollinen korvaamaan koulumatkoja
- jos oppilas suorittaa oppivelvollisuuttaan kunnan osoittamassa, ei-kunnallisessa lähikoulussa, on tämä ei-kunnallinen opetuksen järjestäjä velvollinen kustantamaan oppilaan koulumatkat laissa säädetyllä tavalla
- kyse ei siis ole lainkaan siitä – kuten virheellisesti väitetään – onko opetuksen järjestäjä kunta vai yksityinen, vaan siitä käykö oppilas omaa lähikouluun vai onko hän hakeutunut toissijaisen oppilaaksioton perusteella toiseen kouluun
- Esimerkiksi Helsingin kaupunki ei pääsäännön mukaan kustanna helsinkiläisen oppilaan koulumatkoja, jos hän on hakeutunut muuhun Helsingin kaupungin ylläpitämään kouluun kuin omaan lähikouluunsa
- On siis virheellistä väittää, että yksityiskoulujen kuluista puuttuvat koulukuljetuksen kustannukset, ne sisältyvät ainakin kaikkien lähikouluina toimivien yksityisten ja yliopistojen harjoittelukoulujen kuluihin.
- Myös muut kuin yksityiset lähikoulut kustantavat oppilaittensa koulumatkoja

Väite 4: Yksityiset opetuksen järjestäjät eivät järjestä oppilasmajoitusta – Ei pidä paikkaansa

Majoitusoppilaiden määrä on Suomessa kokonaisuudessaan pieni. Käytännössä juuri yksityiset opetuksen järjestäjät huolehtivat selkeästi valtaosan majoitusoppilaiden kustannuksista. Koko Suomessa kuntien majoitusoppilaiden määrä on 45.

Väite 5: Kotikuntakorvauksen nostaminen 100%:iin edellyttää perusopetuslain muuttamista – Ei pidä paikkaansa

Ei-kunnallisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen leikkauksesta määrätään Laissa kuntien peruspalveluiden valtionosuudesta (1704/2009), jonka 38§:5 mukaan

Muu opetuksen järjestäjä kuin kunta saa 94 prosenttia 1–4 momentissa tarkoitetuista kotikuntakorvauksista.

Muuta

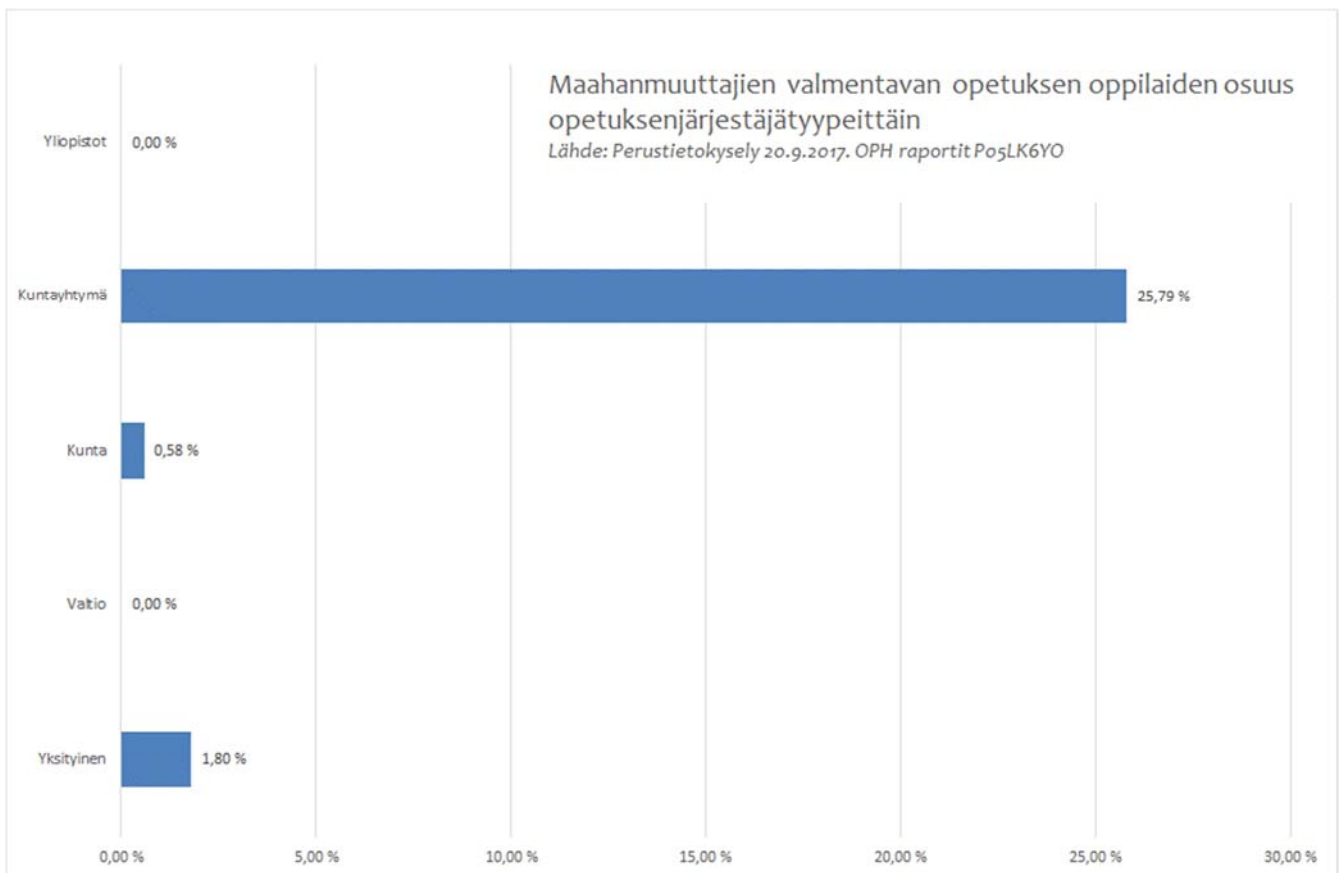
- Leikattua kotikuntakorvausta ei voi perustella sillä, että kunnat voivat halutessaan tukea ei-kunnallista opetuksen järjestäjää.

Kunnat voivat päättää itsenäisesti rahojensa käytöstä ja halutessaan tukea erilaisia kohteita, tai olla tukematta. Joka tapauksessa kunnilla ei ole siihen mitään velvoitetta.

- Leikattua kotikuntakorvausta ei voi perustella myöskään sillä, että ei-kunnallisten koulujen oppilasprofiili poikkeaa kunnallisista kouluista.

Kotikuntakorvauksen tulee perustua rahoituslaissa säädettyihin perusteisiin.

Oppilasprofiili voi vaihdella erityisoppilaiden ja esimerkiksi maahanmuuttajaoppilaiden osalta eri kuntienkin välillä. Kuinka tämä sitten tulisi huomioida eri kuntien valtionosuuksissa? Oheinen kaavio osoittaa kuinka yksityiset opetuksen järjestäjät osallistuvat myös maahanmuuttajien valmentavan opetuksen järjestämiseen.

On hyvä myös tietää:

- yksityiskoulut eivät peri kunnilta tilavuokraa siltä osin, kun kunta osoittaa yksityiskoulun kunnan asukkaana lähikouluksi. Monessa tapauksessa yksityinen opetuksen järjestäjä omistaa kiinteistönsä ja luonnollisesti huolehtii sen kunnossapidosta.
- Kataisen hallituksen koulutukseen kohdentamien säästötoimien seurauksena perustamishankkeiden valtionavustus lakkautettiin ja siirrettiin osaksi kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia. Ei-kunnallisilla opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä ei tämän jälkeen ole ollut valtion avustuskanavaa perustamishankkeiden rahoittamiseksi.
- yksityinen opetuksen järjestäjä on velvollinen maksamaan kiinteistöveron
- yksityisellä opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä ei ole verotusoikeutta ja siten vastaavalla tavalla hankkia lisärahoitusta esim. verotuloista.
- perusopetus rahoitetaan mm. oppilaiden vanhemmilta kerätyillä verovaroilla. Tämänhetkinen rahoituslainsäädäntö ohjaa rahoitusta epätasa-arvoisesti.

2. Yksityisten perusopetuksen järjestäjien investointien arvonlisävero

Yksityiset perusopetuksen järjestäjät ja lukiokoulutuksen järjestäjät ovat arvonlisäverovelvollisia. Palveluista ja tuotteista maksettua arvonlisäveroa kompensoidaan tällä hetkellä maksamalla koulutuksenjärjestäjän yksikköhintaan ja opetuksenjärjestäjän kotikuntakorvaukseen arvonlisäverokorotusta, joka on vuonna 2018 suuruudeltaan 3,57%.

Tämä korotus kompensoi osan maksetuista arvonlisäveroista, mutta korotettuun yksikköhintaan lisätty kompensatio ei ole riittävä varsinkaan silloin kun koulutuksenjärjestäjä tekee investointeja rakennuksiin tai esimerkiksi uuteen opetusteknologiaan.

Edellisen hallituksen aikana lakkautettiin anomuksesta myönnettävä koulun perustamiskustannusten valtionavustus, jonka turvin koulun ylläpitäjä saattoi kattaa osan laajempien peruskorjausten ja laajennusten kustannuksista.

Tällä hetkellä yksityiset opetuksen ja koulutuksen järjestäjät tekevät näitä hankkeita ilman perustamiskustannuksiin kohdennettua valtionavustusta sekä maksavat hankkeiden kustannusten arvonlisäveron täysimääräisenä.

Isompien laajennusten ja peruskorjausten osalta miljoonaluokan arvonlisäverojen suorittaminen valtiolle yksikköhintatuloista ei tunnu järkevältä eikä ole yhdenvertaisuusperiaatteen mukaista, koska toisissa koulutusmuodoissa tai kunnan järjestämässä koulutuksessa tämä palautus on jo järjestetty. Tällä hetkellä kunta, yliopistot ja ammatilliset koulutuksenjärjestäjät saavat alv-palautukset perustamiskustannuksista.

Asia olisi helposti korjattavissa rahoitukseen tehtävällä muutoksella, jossa maksettu arvonlisävero palautetaan yksityisille yleissivistävän perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjille kokonaisuudessaan euro eurosta -periaatteella. Asiasta on yksimielisyys sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön että Valtionvarainministeriön kesken. Kataisen hallituksen valmistelemissa koulutuksen rahoitusuudistuksessa arvonlisäveron palautus oli jo kirjattu lakiesitykseen. Lain kaatuminen hallituskauden loppuvaiheessa esti tuolloin uudistuksen toteutumisen.

Helsingissä 1. päivänä lokakuuta, 2018

Yksityiskoulujen Liitto ry

Aki Holopainen
puheenjohtaja

Markku Moisala
toiminnanjohtaja

Vuonna 1935 perustettu Yksityiskoulujen Liitto ry on suomalaisten yksityisten opetuksenjärjestäjien yhdistys, joka palvelee jäseniään koulujen toimintaan liittyvissä asioissa.

1.10.2018

Yksityiskoulujen Liitto hoitaa jäsenkoulujen edunvalvontaa, antaa lausuntoja ja tiedotteita jäsenkouluja koskevissa asioissa sekä järjestää johdon ja henkilöstön koulutusta.

Joka kymmenes suomalainen lukiolainen opiskeli Yksityiskoulujen Liitto ry:n jäsenkoulussa lukuvuonna 2016–17. Yksityiskoulujen Liiton jäsenkouluissa työskentelee yli 23000 oppilasta ja opiskelijaa sekä yli 1600 opettajaa.